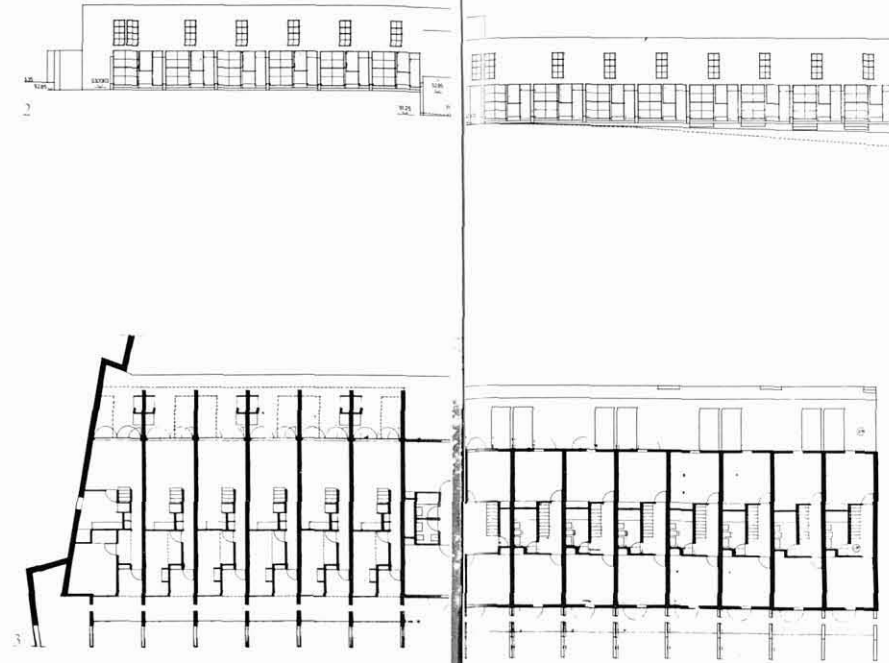
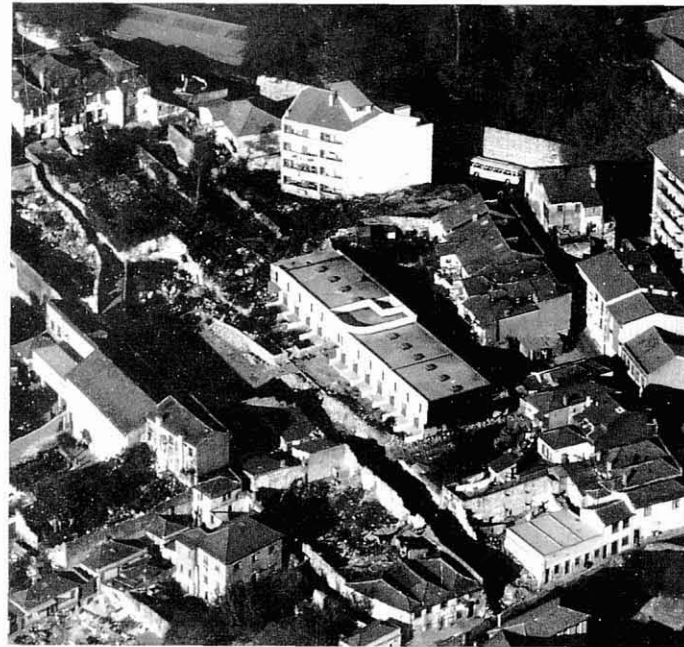

AGRUPACIONS DE VIVENDES SAAL

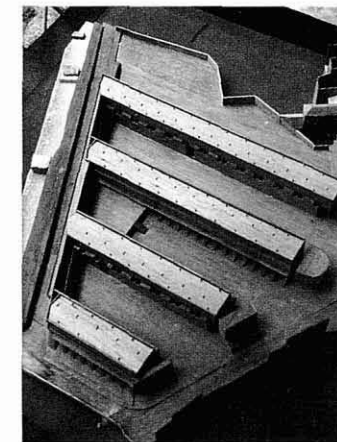
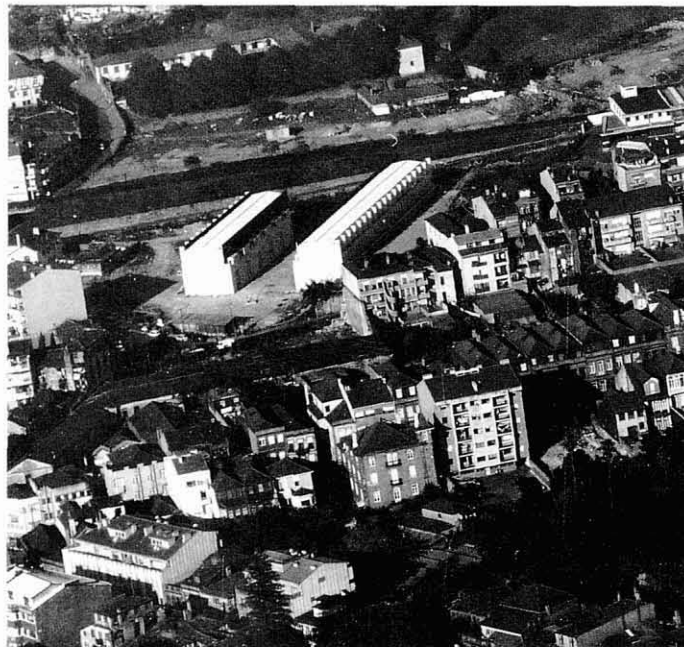
Sao Victor.
Senhora das Dores. Porto.
1974-77

1. Vista aèria.
2. Alçats.
3. Plantes.

Bouça.
Rua Boavista. Porto.
1973-77

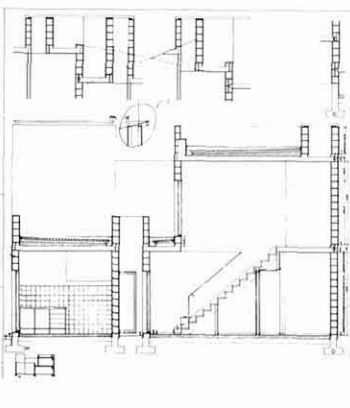
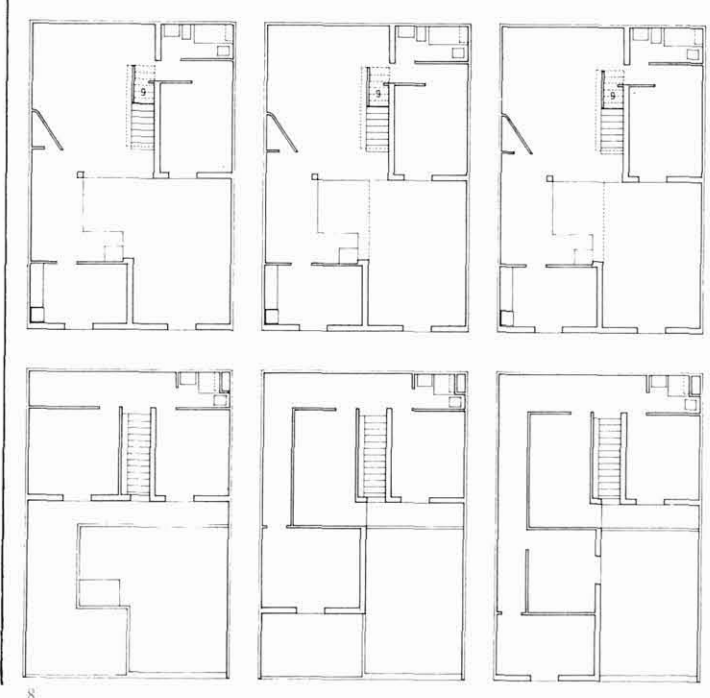
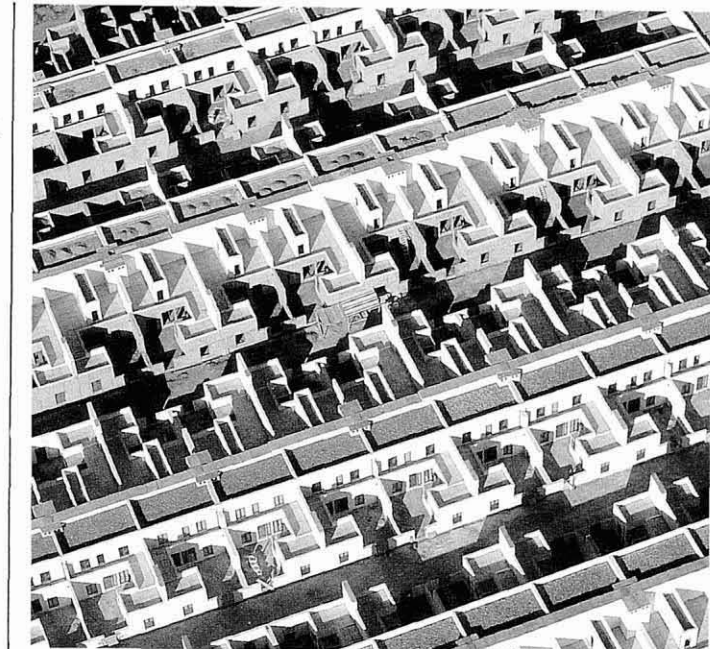
4. Vista aèria.
5. Maqueta del conjunt.
6. Plantes.

AGRUPACIÓ DE VIVENDES QUINTA DA MALAQUEIRA

Evora.
1977
(en construcció)

7. Vista aèria.
8. Plantes dels diferents tipus.
9. Secció.

Sao Victor va sucumbir davant la divisió de la població, una divisió perfectament planejada. En les cases existents es va convèncer la gent per a què canviés les finestres per d'altres d'alumini o per a la destrucció, una mica simbòlica, de tota la resta de murs de pedra pre-existents. Va haver-hi una intervenció conscientment programada i no pas una evolució de les cases en funció de la seva adaptabilitat. A Bouça, fins ara, ningú no ha gosat d'intervenir-hi, i tinc una gran curiositat en veure què s'hi farà en el futur, perquè la intervenció no és gens fàcil. Crec que aquest cas no és assimilable al de Sao Victor, i espero que la solució final en sigui la demolició, malgrat que això tampoc sigui una tasca fàcil, ja que hi ha gent que hi viu. Per mi, n'és la realització més positiva, independentment de la valoració de la qualitat de l'arquitectura, que és quelcom força més difícil de jutjar. QUADERNS. *Bouça ha assentat un precedent com a maniobra de certes tipologies a l'hora de considerar les agrupacions d'habitatges urbans. En visitar-ne l'interior, sorprèn la gran qualitat dels acabats, la gran dotació interior i la cura amb què són estudiats els detalls, en relació amb el mal estat de l'exterior. Aquest fet suggereix la possibilitat que part d'aquesta riquesa interior potser haguera pogut revertir a l'exterior en forma de materials més resistents, un altre tipus de tancaments, etc., per tal de millorar-ne la conservació.* SIZA. L'obra no es va acabar; el constructor va abandonar-la perquè no se'n complien els pagaments. La gent del barri veí, davant l'arribada de l'hivern, va ocupar les cases, ja que les seves no ho resistirien. Així es va evitar que fossin destinades a una altra gent. Com que no estaven acabades, va ser molt complicat d'utilitzar-les: no hi havia electricitat, ni aigua..., encara avui les xemeneies no tenen sortida a l'exterior. L'obra va ser interrompuda en els extrems, per tant les testeres no estan preparades per a quedar lliures; aquest n'és un altre detall de mala conservació. ■ En els darrers períodes de l'obra, s'hi treballava malament a causa de la manca de pagaments. En resum, el deteriorament actual n'és una conseqüència. No és una qüestió analitzable des del punt de vista de la concepció arquitectònica. Per aquest motiu, no m'afecten les crítiques en aquest sentit, i n'hi ha moltíssimes, com pots imaginar, perquè és obscurantisme el fet de substituir un procés per una concepció arquitectònica. ■ Si em parles de la qualitat del detall, del purisme aconseguit en aquest, et diré que construir per a aquesta gent exigeix, segons la meva opinió, el màxim de qualitat. Haurien de ser Chareau o Adolf Loos els qui dibuixessin els detalls per a aquests habitatges. ■ A Evora la història completa del projecte és molt dura; la meua situació era molt dolenta. Fins i tot abans que comencés a treballar-hi, ja havien aparegut crítiques a Lisboa; el meu treball era una porqueria abans de ser dibuixat. ■ Un exemple de les dificultats que es van haver de travessar podria ser el mur de tancament dels patis de la casa, que havíem projectat a l'altura de la planta baixa. Alguns veïns no ho van acceptar i el van voler més baix. Un terç ho va acceptar i dues terceres parts no. Podia haver iniciat una lluita que haguera pogut arribar a ser greu, però vaig pensar: ara construirem 200 habitatges a la zona nord, on no hi ha veïns, perquè depenia del departament governamental, aquests podrem fer-los amb el mur alt. Però, aleshores, va haver-hi eleccions locals i es va prendre aquesta qüestió com a cavall de batalla, com a treball per a una majoria d'esquerres. La campanya va ser terrible. Deien que l'arquitecte era un dictador, la qual cosa significava totalitarisme soviètic al servei de l'ajuntament, que robava els diners del poble i totes aquestes coses que jo ja havia conegut aquí. En aquest moment va nomenar-se un nou director per al departament que construïa les cases a Evora; era del partit socialista. Ens va dir que solament disposaríem dels diners si els murs eren baixos. En aquest aspecte, jo sí que vaig voler-hi lluitar, però a l'ajuntament ens van dir: si ens hi enfrontem no tindrem els diners i s'interromprà el programa. I em vaig veure obligat a acceptar-ho. QUADERNS. *Realment, amb el mur alt el resultat és molt millor, perquè dona un sòcol molt potent al carrer. Amb el mur baix el perfil és més tou.* SIZA. No és solament això. Amb el mur baix, l'espai del pati no té cap sentit. Vam haver de construir 200 habitatges d'aquesta manera, però al programa següent de 100 habitatges, que són els que estan ara en construcció, va canviar el director i aquest va acceptar que es pugés el mur. A més, una altra cosa molt interessant, que no té res d'especial però que per mi és molt significativa, és el fet que tres veïns van demanar de pujar el mur. I aquesta és la qüestió... Criticar l'arquitectura. Uf! Què n'és, de complicat!; s'ha de construir. Criticar des d'aquest punt de vista ho faig només sobre el dibuix, perquè és l'únic lloc on l'execució depèn de la pròpia concepció; en la realitat, tot és molt més complicat. Només aquella persona que no construeix pot fer crítiques d'aquest tipus.

10

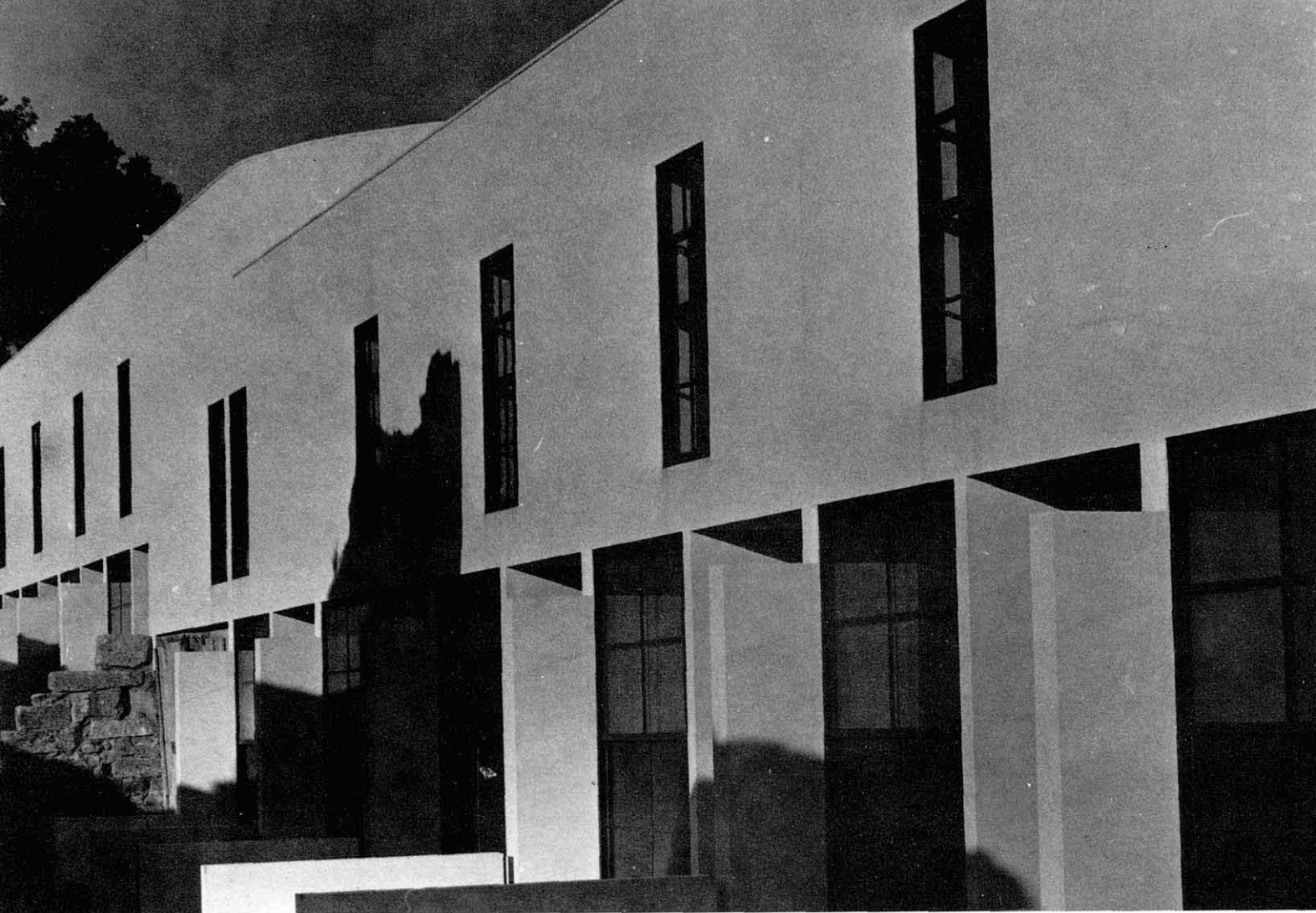
11

12

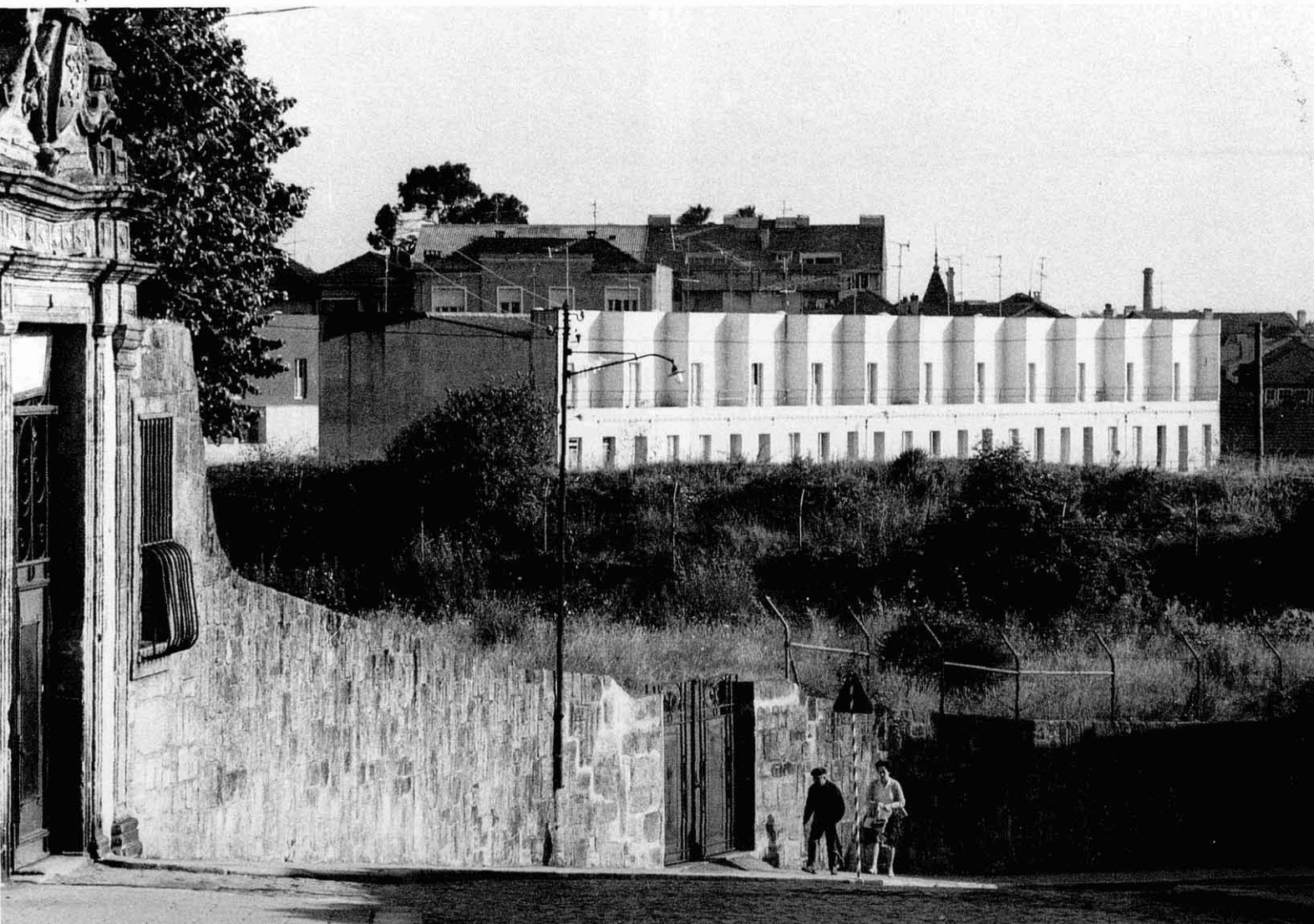
10. Sao Victor. Estat actual.
11. Bouça. Estat actual.
12. Evora. Estat actual.

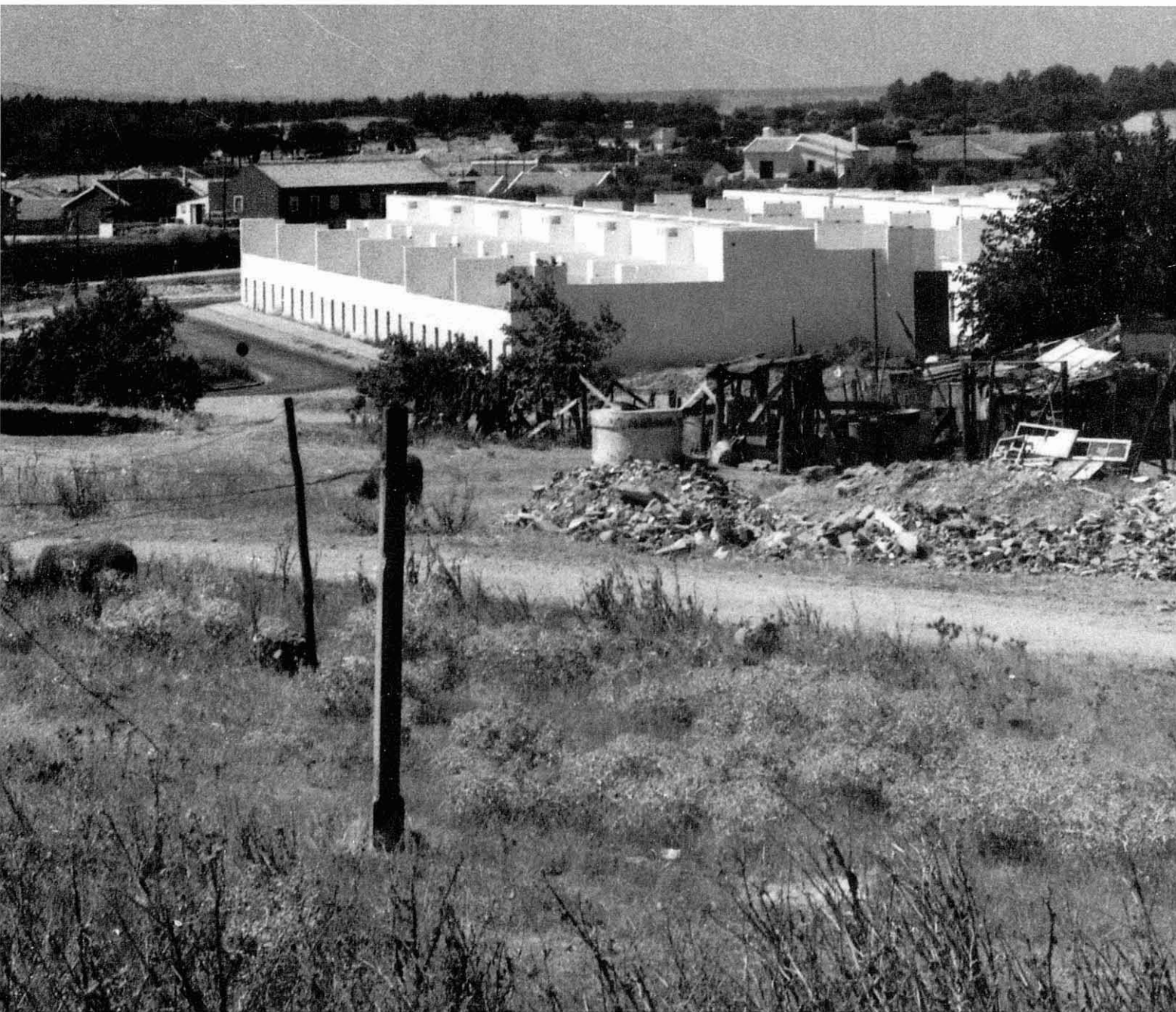
13. Sao Victor, en acabar l'obra, les vivendes sense ocupar.
14. Bouça, en acabar la obra.
15. Evora. En l'actualitat el projecte està en fase de realització.

13
14

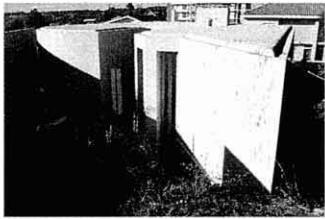
15

CASA ANTONIO
CARLOS SIZA

Santo Tirso,
1976-78

3

1

1. Fragment de la façana principal.
Foto: R. Collova.
2. L'angost pati interior amb
l'obertura en angle corresponent a un
dels dormitoris.
Foto: Català Roça.
3. Visió posterior de la casa. El
tractament de la coberta la integra com
a una altra façana.
Foto: T. Tange.

4

4. Espai interior que deixa a l'esquerra el menjador, a la dreta el pati i al fons la cuina.

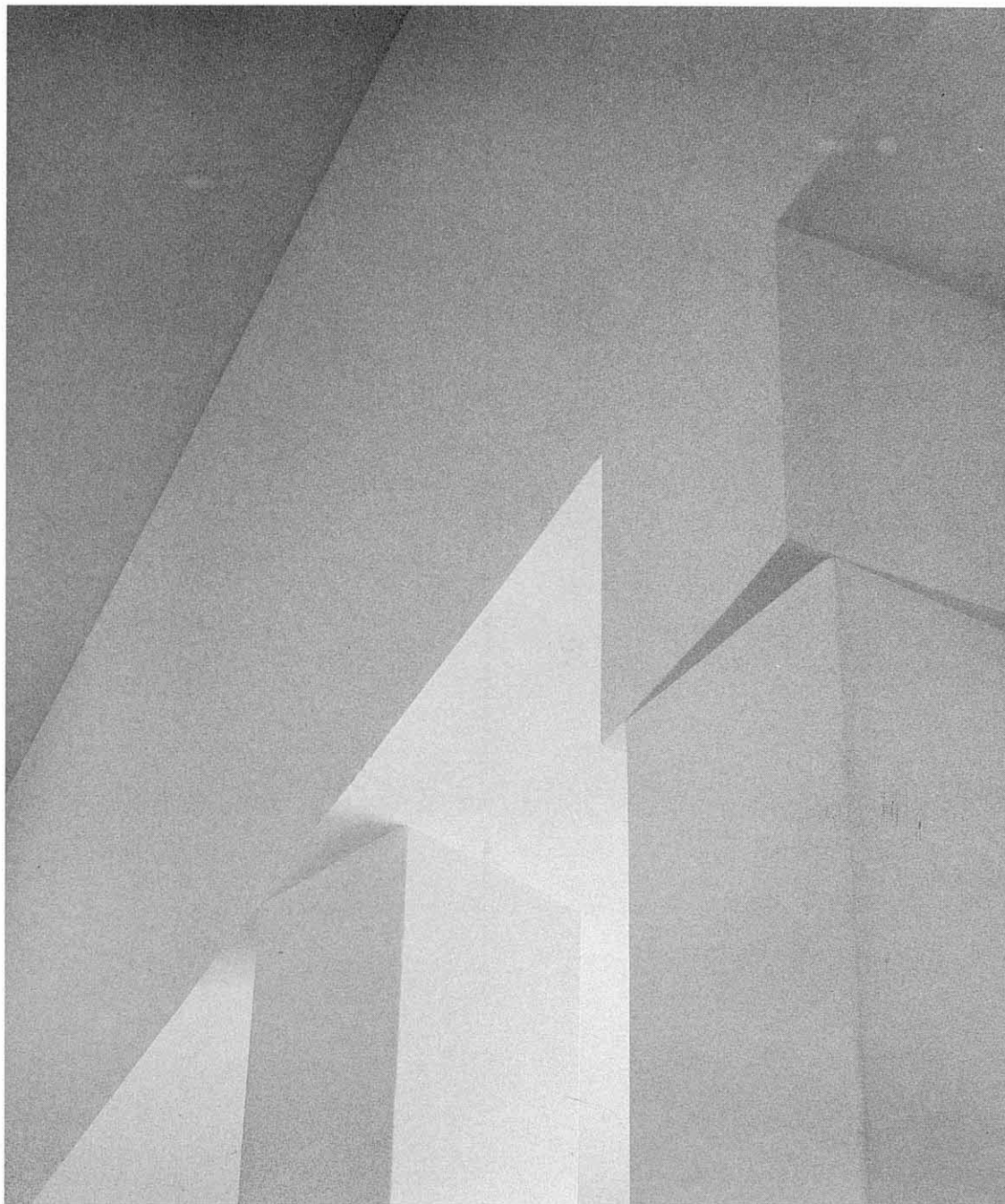
Foto: J.P. Rayon.

5. Detall dels pilars girats per seguir les visuals creuades d'exterior al pati interior a través de l'espai del menjador.

Foto: T. Tange.

6. El distribuïdor: a l'esquerra el pati interior, al fons un dormitori.

Foto: R. Collovà.

5

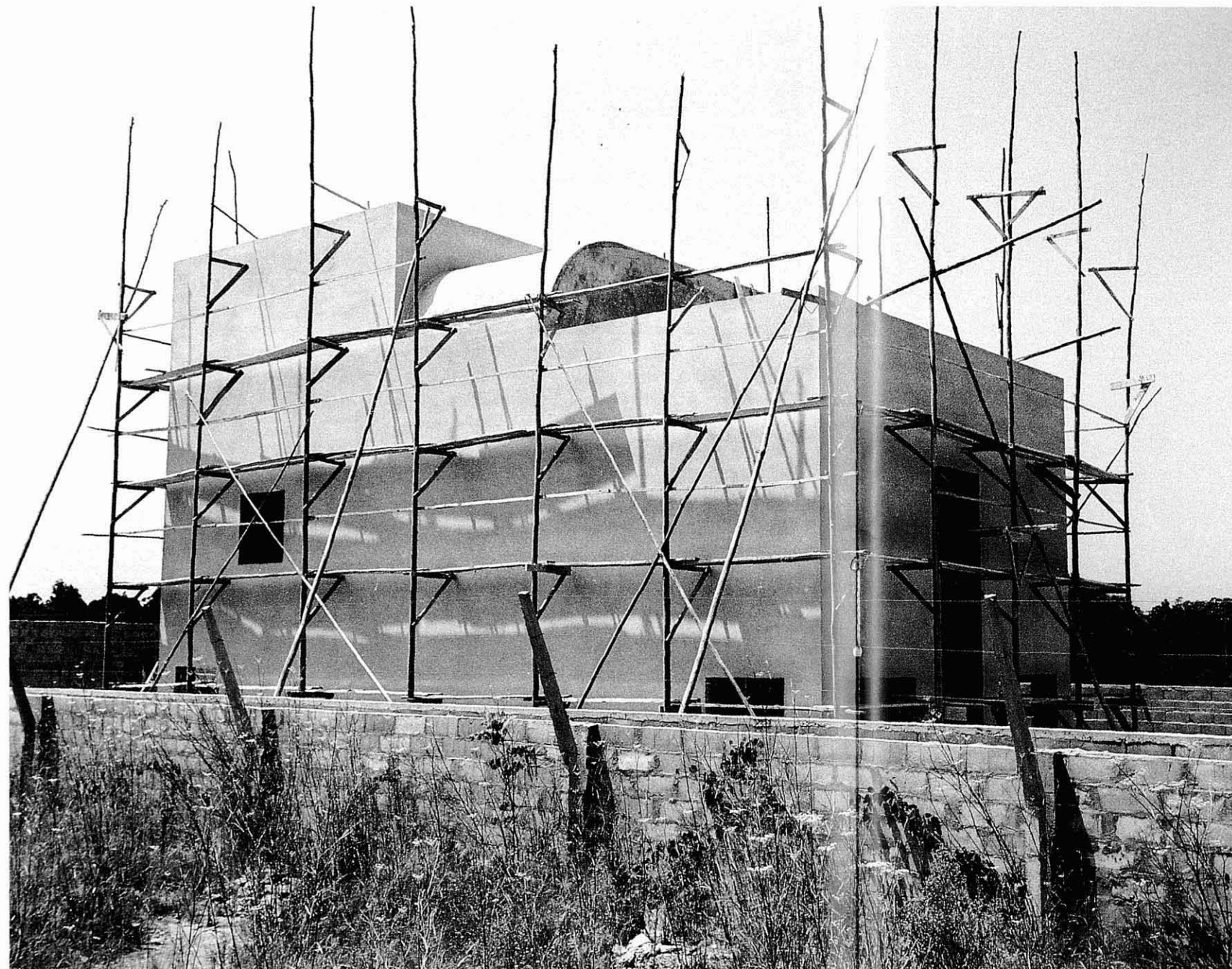
6

QUADERNS. *Per acabar, jo voldria plantejar-te un parell més de coses. En primer lloc, la influència sobre el teu treball habitual de la projecció internacional que ha seguit al moment que van començar a ser coneguts els teus projectes petits, i, després, les operacions SAAL. Va augmentar el nombre de les teves sortides a l'exterior, les teves conferències...* SIZA. Ara tinc més possibilitats d'informació directa, i conèixer més, sempre és bo. Si aquesta activitat és molt intensa, dóna problemes de temps. Cada dia té 24 hores i cada mes 30 dies. No crec que sacrifiqui massa el meu temps en l'estudi, perquè el problema és que aquí hi ha poques possibilitats de treball. Això de sortir és bona cosa des del punt de vista de l'obtenció d'informació, la qual cosa significa tenir una major capacitat crítica per poder valorar el que fan i projecten els altres. A més de ser necessari per al qui treballa a Portugal, per la senzilla raó de conservar el fetge en bones condicions. QUADERNS. *¿Convé respirar una mica d'aire pur de tant en tant?* SIZA. No ho és tant, de pur, també està un poc contaminat. Però, com a mínim, és diferent.

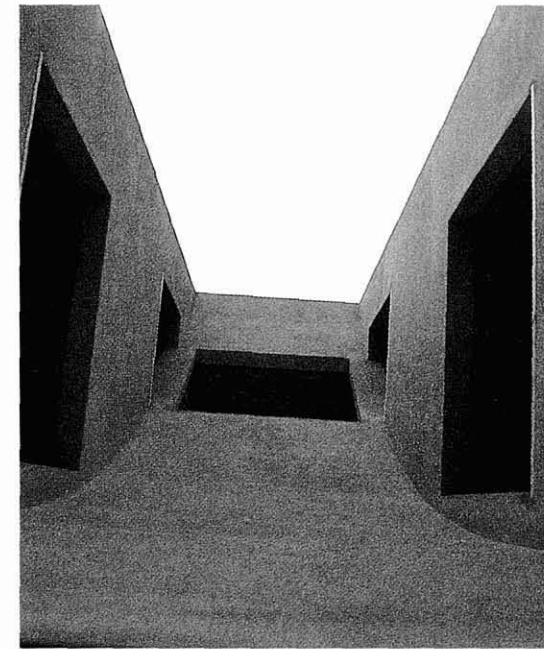
QUADERNS. *Seguint la línia d'edificació unifamiliar, s'hi observa, en aquest moment, un canvi molt important. Les teves cases es tornen més cúbiques, més rotundes, més urbanes, com, per exemple, la del teu germà Antonio Carlos i les altres dues que tens ara en construcció, que semblen haver perdut gran quantitat d'aquest món de sorpresa, de visuals, de recorregut, per a esdevenir una mica més rígides.* SIZA. Hi estic bastant d'acord. A mi m'agradaria fer coses molt més simples, més rigoroses, més multiplicables, menys connectades amb circumstàncies especials. Jo crec que en aquestes darreres obres hi ha un esforç en aquest sentit que, probablement, ve de l'experiència de construir 1.200 habitatges a Evora, la qual cosa planteja un altre tipus de problemes. Un es veu obligat, encara que no ho vulgui, a imposar-se una profunda autocrítica, a posar en crisi la rendabilitat de la seva tasca, l'interès general de la seva recerca i a interrogar-se sobre el diàleg entre l'afirmació d'una obra arquitectònica i la seva inserció en la ciutat. Això afecta també les obres singulars, els habitatges individuals. ■ Hi ha una moral de l'arquitectura que afecta sempre totes les coses. Jo li dono una gran importància a la especificitat de l'experiència de l'arquitecte i a la subjecció a circumstàncies cada cop més complexes.

CASA AVELINO
DUARTE

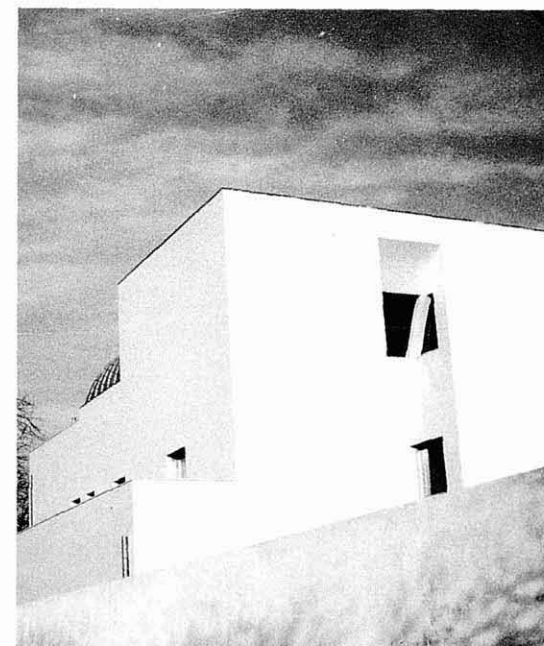
Ovar.
1981
(en construcció)

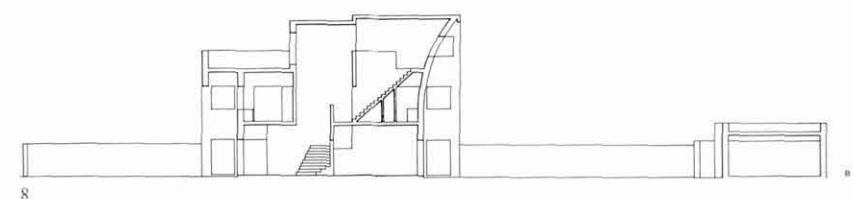
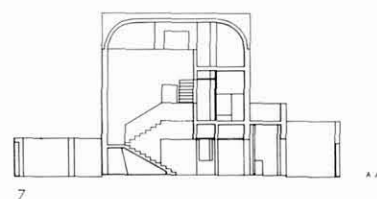
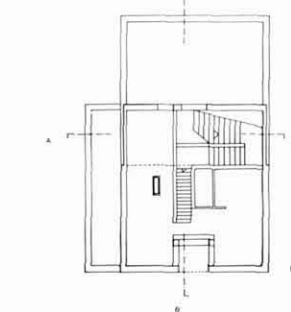
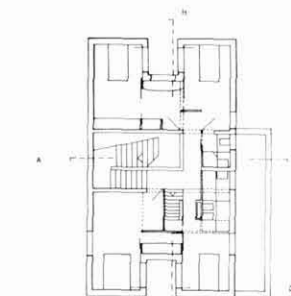
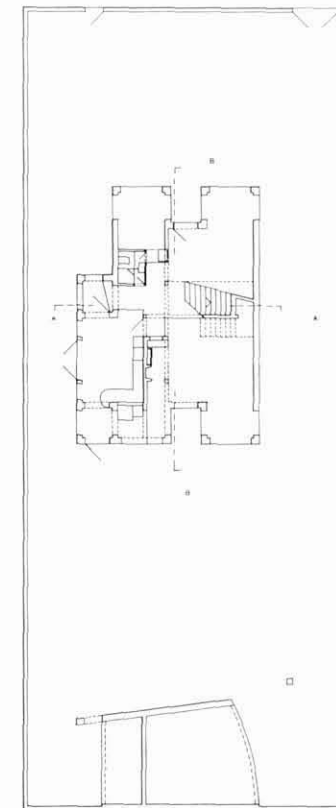
1

2

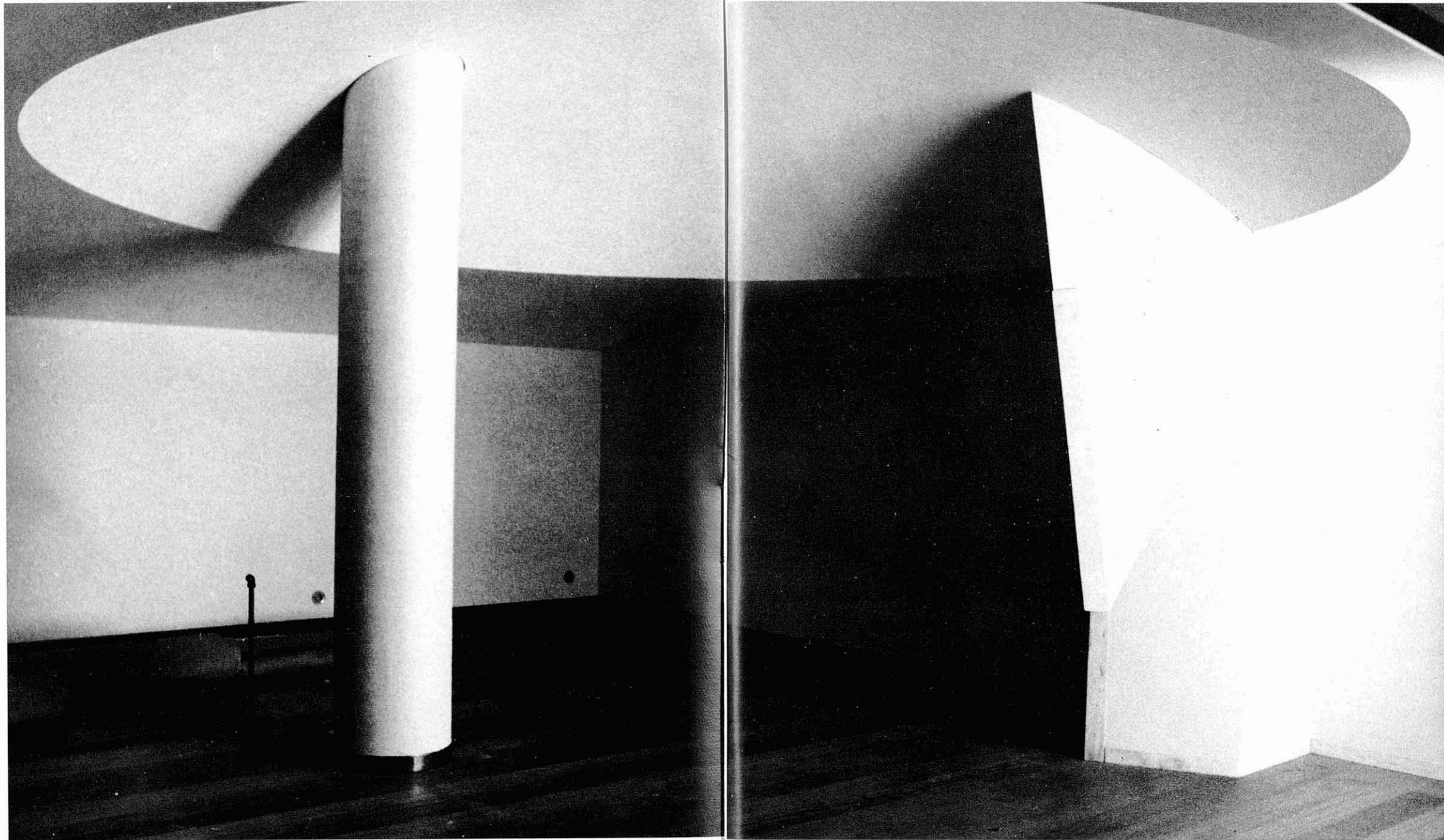
3

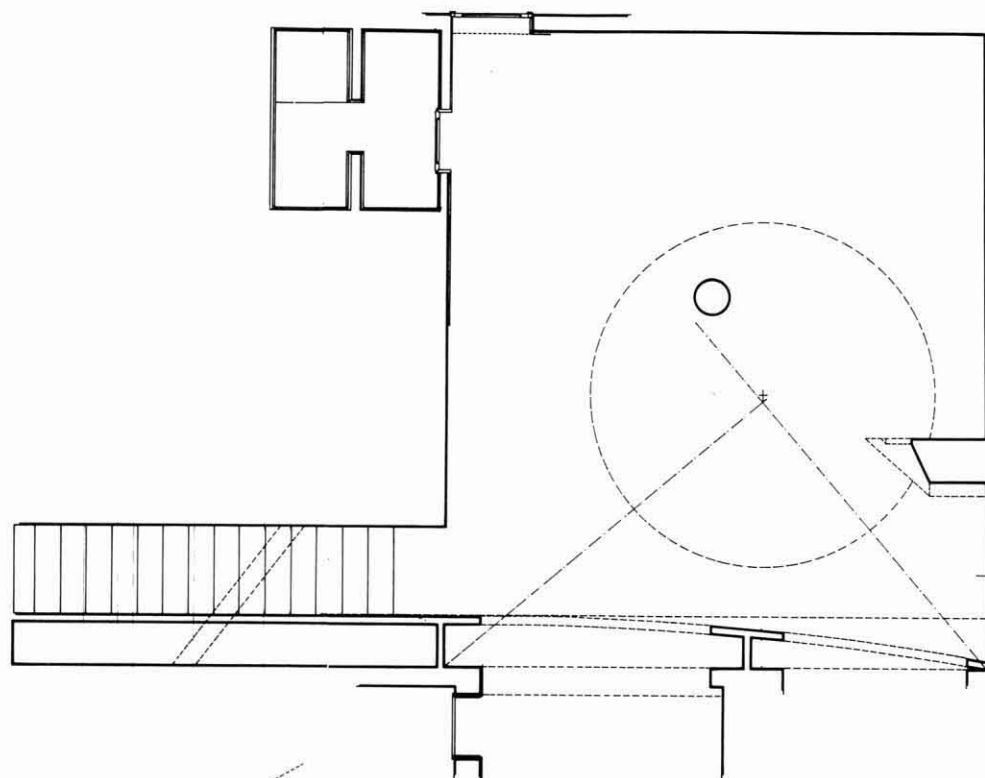
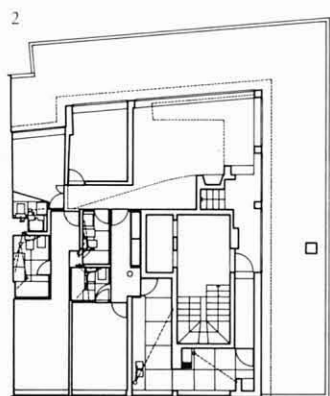
8

DECORACIÓ
D'UN ÀTIC

Pova do Varzim.
1982-83

1

1. Cúpula que protagonitza l'espai de les golfes de l'àtic. Siza va retrobar aquí el plaer de treballar en estreta col·laboració amb uns bons operaris.

Foto: F.M. Guedes.

2. Planta de l'àtic.

3. Planta i seccions de les golfes.

4. Detall del parament del vestíbul.

